

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

Secvnda Pars Decreti, Vbi Tractantvr Cavsaë: Qvia Longè Prolixior Et
Difficilior Est Reliqvis, Ideo Diligentivs Pro Ejvs Cognitione Elaborandvm
Est...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

SECUNDA PARS DE- CRETI, VBI TRACTANTVR CAU- SÆ: QVIA LONGE' PROLIXIOR ET DIFFICILIOR EST RELIQVIS, IDEO DILIGENTIVS PRO EIVS COGNITIONE ELABORANDVM EST. ILLIVS PROPECTO OBSCV- RITATEM PAVCIS ELVCIDATAM CONSPICET, QVIS QVIS HIC IMPRESSA DILIGENTER ANNO. TAVERIT.

Simoniacus est, & peccatum committit, qui spiritualia vendit. Damnantur Episcopi per pecuniam facientes ordinationem, & tunc lepram, non officium conferre dicuntur. Simoniacorum sacramenta effectum gratiæ non habent. Sacerdotes digniores facilius quam reliqui à Deo exaudiuntur. Et ibi de dignitate verbi Christi, quod ejus corpori æquiparatur. cap. interroga. Et in fine de crimine concussione tractatur.

2 Simonia committitur, si pro ingressu monasterii pecunia exigatur, vel exacta persolvatur. Ecclesiastica stipendia accipere non debet, qui bonis patrimonialibus sustentari potest. c. clericos.

3 Simonia an committatur, si præbendæ emanatur. Investitura Ecclesiæ à laicis fieri prohibetur. c. salvator.

4 Simonia paterna an sit ignorantis filio nociva. & ibi tractatur, an pro crimine unius alter pœnam patiat.

5 Simoniacæ acquisita Ecclesia per patrem, an possit per filium licite obtineri. Item an possit filius fungi ordinatione, quam paterna pecunia est affectus.

6 Simoniacus est, qui pecuniam largitur, ut eligatur.

7 Simoniaci in ordine male accepto penitentiam agere non possunt, & ibi principaliter tractatur, an ab hæresi redeuntes sint in suis ordinibus & dignitatibus recipiendi: & quod decreta possunt temperari, & canones quandoq; relaxari.

Appellat. Appellare non est opus à sententia à non suo iudice lata: quia talis sententia nulla est. c. in primis. circa fin. & in prima q. hujus ij. causæ principaliter tractatur, an ordo iudiciarius sit in manifestis observandus. & quod excommunicatio non est ferenda antequam causa fuerit examinata. c. nemo. & iudex peccatum sibi soli notum damnare non debet. c. si peccaverit.

2 Appellare possit spoliatus, si ante restitutionem sibi factam accusatori respondere cogatur. Nullus enim debet accusari dum suis rebus fuerit spoliatus.

3 Appellandus est calumniator, qui scienter falsa crimina intendit. Prævaricator, qui vera crimina abscondit. Tergiversator, qui in univ-

sum ab accusatione desistit. §. notandum. & in hac 3. q. principaliter tractatur, qua pœna feriendi sunt, qui in accusatione desiciunt.

4 Appellatur purgatio quædam vulgaris quædam canonica: & ibi tractatur, an deficientibus accusatoribus reus sit ad purgationem cogendus.

5 Appellatur testimonium sufficiens, quod ore duorum vel trium firmatur. & ibi tractatur principaliter quod testes requiruntur, non tantum ad convincendum Episcopum, sed etiam contra quemlibet clericum.

6 Appellatio est remedium contra causas vitiatas. Appellatio intra decennium debet interponi. c. anteriorum. & ibi de libellis dimissoriis, & de iudicibus, à quibus appellare non licet.

7 Appellatur quis altero major non ratione dignitatis, sed vitæ. c. quanquam. Dignitas enim non facit Episcopum, sed vitæ. c. non omnes Episcopi. & ibi tractatur principaliter, an laici possint Episcopos accusare. Christiani per infideles accusari non possunt: nec sacerdotes per eos qui ad sacerdotium prohibentur eligi.

8 Appellatur & dicitur accusatio ritè facta quando fit in scriptis. Et regulariter accusator se debet inscribere ad pœnam talionis præterquam in sex casibus in summa positus.

Spoliatus. Spoliatus & eiectionis ante omnem venit redintegrandus. c. redintegrandus. Boni à malis semper molestantur.

2 Spoliatus & eiectionis postquam fuerit restitutus, quas inducias debet habere antequam cogatur in iudicio respondere, & ibi in summa videas de multiplicitate induciarum.

3 Spoliatus Episcopis, & aliis ad iudicium venientibus induciæ sunt præstandæ.

4 Spoliati communione Ecclesiæ, & anathematizati, infames, incestuosi, sacrilegi, detractatores, & multi alii sunt ab accusatione repellendi. & ibi dicitur quod anathema differt ab excommunicatione. c. Engeltrudam.

5 Spoliatis & aliis quibuscumq; inimici iudices esse non possunt, nec accusatores, nec testes. vox enim inimicorum contra nullos est audienda. Dicitur etiam ibi, quod testes familiares & domestici & etiam consanguinei non sunt contra extraneos producendi.

6 Spoliatus & quilibet alius si adversarium vult convenire, ipsius forum sequi debet. c. pulsatus.

Nec Episcopi damnari, nec concilia celebrari possunt sine Papa.

Spoliati & alii volentes litigare, non debent adversarios suos coram infamibus trahere: quoniam tales, scilicet infames & criminosi non possunt esse iudices. Solum enim ille iudicare debet alios, qui nihil in se habet reprehensibile. c. iudices.

3 Spoliationem vel alium reatum committens Episcopus, à quot Episcopis est iudicandus.

5 Spoliatorum & aliorum testes, testimonium dicant de his tantum, quæ præfentialiter & veraciter noverunt, nec contra absentes sunt producendi. Absentes etiam non debent iudicari nec accusari.

10 Spoliatorum & aliorum testes in uno deficientes an sint in aliis admittendi. Et accusans de pluribus criminibus, si in uno deficiat, an in aliis admitti debeat.

21 Spoliati accusantes suos spoliatores & infautores, ab eis accusari non possunt: quoniam accusati nisi prius se purgaverint, alios accusare non possunt.

d Testes. Testes juris dispositione excommunicati non possunt ad accusationem admitti.

1 Testis esse non potest, qui ad xiv. annum nondum pervenit.

2 Testificans personam assumere non potest, qui ab accusatione prohibitus est.

4 Testis, accusator, & iudex aliquis simul esse non potest.

5 Testantur iura illum non esse à communione repellendum, qui die statuta ad causam venire non potuit.

6 Testis est juris dispositio, deficientem in Episcoporum accusatione non posse de cætero agere, nisi in civili & proprio duntaxat negotio.

e Libello. Libello famoso utentes, & ipsum contra aliquem scribentes, qualiter puniendi sunt.

1 Libellum diffamatorium scribens, aut aliter reus, tribus citationibus debet in jus evocari. Et per scripta nullius accusatio debet suscipi.

2 Libelli famosi scriptor, aut aliter criminosus, an admittatur in iudicio per procuratorem.

4 Libellus accusatorius si in Episcopum detur, id est, si Episcopus accusetur, ejus causa à xri. Episcopis audiatur.

5 Libellum famosum scribentes, aut aliorum crimina sponte consistentes, non debent ad accusationem admitti. c. illi. Et ibi habetur quod nec qui parit, est amicus: nec qui verberat, est inimicus. c. non omnis.

6 Libellum famosum in alterum scribens, aut alteri crimen inferens, quâ penâ feriatur, si crimen illatum non probetur.

f Infames. Infames excommunicatos, & criminosos à sacerdotum accusatione jus repellit. Et ibi tractatur, qui dicantur infames. c. infames.

2 Infamis est quodammodo Episcopus & reprehendendus, qui sibi soli dicit aliquem crimen

fuum fuisse cõfessum, & ibi dicitur quod Episcopis alios accusantibus non creditur, nisi probent quod obiciunt.

3 Infamem quodammodo dicimus, & reprehendendum qui ponit falcem in messem alienam. cap. 1. Et ibi dicitur quod alicui alterius parochianum iudicare non licet. Et quot civitates unaquæque provincia habere debeat. c. scitote. Et quod Episcopus iudicio primatis, & non aliorum se subijcere debet.

4 Infamia aut criminalis accusatio si imponatur Episcopo, id est, si Episcopus criminaliter accusetur, & Episcopi comprovinciales de causa cognoscetes sint in sententia ferenda discordes, quid juris.

5 Infamis esset quodammodo, & reprehendus iudex, qui vellet reum cogere ad probandum accusatore in probationibus deficiente: quia negativa per rerum naturam est improbabilis. c. accusator.

g Vivens. Vivens si adhuc sit Episcopus, alius sibi succedere non valet. nec in ejus locum subrogari: quod verum est, nisi esset depositus, vel de licentia Papæ renunciasset, aut per ambitionem se ad aliam Ecclesiam transfulisset. Episcopo autem ægrotanti, aut nimia senectute gravato dandus est coadjutor. Episcopus Ecclesiam suam deserere non debet. c. sicut vir. nec etiam est à suis subditis relinquendus. cap. denique. Prælati duo in una Ecclesia esse non debent. c. in apibus. B. August. accessit, & non succedit Valerio Hipponensi Episcopo. c. non autem.

2 Vivens Episcopus aut sacerdos, qui pro ægritudine amissionem celebratione abstinet, an possit celebrare recuperata sanitate. Et ibi habetur de morbo caduco laborantibus.

h Successor. Successor an possit eligi ab Episcopo vivente: hoc est, an successorem sibi possit Episcopus eligere. Et ibi habetur quod locus regiminis est fugientibus offerendus. Et episcopari potest, qui prodesse desiderat. c. qui Episcopatum.

2 Successor Episc. mortui non est eligendus munerum datione. aut amicorum patrociniis.

3 Successor Episcopi an post electionem teneatur juramentum prestare pro indemnitate ecclesiæ.

4 Successus seu prosper eventus denegatur clericis, qui ante sententiam suspensionis vel depositionis à suo Episcopo discedere præsumunt. In tales enim ferenda est censura.

5 Successus non continget Episcopo à sede Apostolica vocato, si ad propria revertatur, nisi prius fuerit purgatus, & Apostolicis literis munitus.

i Solve. Solve & solvi procurator ipsum ò prælate excommunicate: alias non poteris ordinare, nec tua ordinatio erit rata.

1 Soluti sunt clerici unius provincie à prælato alterius: adeo quod Archiepiscopus, Primas, vel Patriarcha clericos alterius provincie non potest ordinare.

2 Solvere vel damnare subditos suffraganei non licet Archiepiscopo illo inconsulto. Solyit Papa ab aliis

Materia XXXVI. Causarum.

- ab aliis excommunicatos: & cuiuslibet ecclesie clericos potest ordinare. Est enim ordinarius ordinariorum. c. cuncta per mundum.
- 1** **Regendo.** Regendo unamquamque parochiam, & res ipsius disponendo facit Episcopus quod debet. c. regenda. & c. noverint. Regendi sunt subditi per Episcopos visitantes, ut c. placuit.
- 2** Regendi officium Episcopus transgreditur, si bona ecclesiarum in usurpare nititur: quamvis de illis precarias facere possit.
- 3** Regendi sunt subditi sine exactioibus. Et ibi de cathedralico quantum nomine ipsius valeat Episcopus habere.
- 1** **Censuram.** Censuram formidare debent, qui clericos ad iudices seculares trahunt. c. inolita. & c. placuit. Et ibi de conjuratoribus, & eorum punitione.
- 2** Censura ligatus, id est, excommunicatus vel suspensus celebrans est depositione dignus.
- 3** Censura siue iusta siue iniusta, est trimenda. Censura ligati sunt vitandi plus quam pagani. c. ad mensam. Censura ecclesiastica ferri debet, & ore demonum discerpi, qui suo Episcopo est inobediens. c. absit. Censuram ex ira proferens graviter delinquit. c. ira. & c. cum apud. Censura siue sententia vel iudicium quatuor modis pervertitur. c. quatuor modis. Censura feriendi sunt, & iudex proditori comparandi, qui veritatem negant & occultant. c. quisquis. & c. abiit Judas. Censura siue sententia iniuste prolata, viribus caret. Episcoporum preceptis non semper obediendum est. Censura seu anathematis forma habetur in c. debent.
- m** **Testor.** Testari seu testamenta facere cum de proprio liceat, an permittatur clericis proprium habere. Clericis causas agere non licet. c. duo sunt genera Christianorum.
- 2** Testamenta condentes clerici an possint quibus voluerint ea relinquere, quae de bonis ecclesiae acquisiverunt. Testatur multiplex canon illos esse graviter puniendos, qui res & praedia ecclesiastica invadunt. De bonis Ecclesiae quatuor sunt portiones faciendae. c. quatuor. Et ipsarum rerum alienatio an sit permissa. c. sine exceptione. & c. terrulas. Liberti ecclesiae, an possint ab ea discedere. Res sacrae ex quibus causis alienari valeant. c. aurum habet ecclesia. Pauperibus est providendum. c. gloria Episcopi.
- 3** Testamentum an facere possint illi, qui prius nihil habentes tempore suae administrationis aliqua acquisiverunt, & quid juris de talibus bonis.
- 4** Testamenta an facere possint clerici de bonis ex suis & rebus ecclesiae quaesitis.
- 5** Testamenta facere de rebus ecclesiae an sit permissum sacerdotibus. Et quis succedat eis ab intestato.
- n** **Funus.** Funera & exequias suas celebrare, & decimas solvere ubi debent illi, qui se de una dioecesi aut parochia ad aliam transfulerunt.
- 2** Funerandi iura an possint praescribi. Funera, i. corpora mortuorum ubi debent sepeliri. Et an pro sepultura aliquid possit exigi. Funerum, id est, mortuorum animae quatuor modis solvuntur. c. animae. Funera, id est, corpora mortuorum desolenda non sunt. c. quam praeposterum.
- o** **Foenus.** Foenus siue usuram quodammodo committit, & peccat, qui ultra debitum exigit. c. quod debetur. Et ibi principaliter tractatur, an clerici possint suarepetere, & pro illis litigare.
- 2** Foeneraria causa siue criminali, aut etiam civili an possint produci testes domestici. Et an clerici possint pro sua ecclesia testificari.
- 3** Foenus seu usura committitur, si praeter sortem aliquid exigitur.
- 4** Foenera seu usurae nec clericis nec laicis licet exercere.
- 5** Foenera seu usurae an sint aptae, ut inde fiant elemosinae.
- 6** Foeneratores & usurarii veram poenitentiam agere non possunt, nisi restituant quae rapuerunt.
- p** **Furiosos.** Furiosos punire non decet ex his quae faciunt, cum sint mente alienati, & ibi habetur de Lorth & aliis ebriosis.
- 2** Furiosos clerici quodammodo comparandi essent, si pro patrociniis impensis munera exigere vellent.
- 3** Furioso iudex comparari posset, qui ex mulieris confessione clericum condemnare vellent. Regulariter enim mulieres contra clericos testimonium ferre non possunt.
- 4** Furiosi quodammodo sunt Ecclesiae ministri, qui diebus dominicis & feriatis causas tractare volunt.
- 5** Furioso similis dici posset iudex, qui neganti purgationem indiceret, nisi infamia laboraret.
- 6** Furoris quodammodo plena res esset, si a ministris & subditis confessio cruciatibus extorqueretur. Iuramenta quaedam sunt irritanda, quaedam relaxanda. c. auctoritate. & c. alius. in quo c. habetur, quod solus Romanus Pontifex Regem Franciae tanquam inutilem deposuit. Excommunicatis fidelitas servanda non est.
- 7** Furiosè procederetur, si Diaconus vel Presbyter sine concilii examinatione deijceretur.
- 8** Furor quodam plenus censetur, qui carnis fragilitate ante ordinationem lapsus, & in iudicio confessus vel convictus, postea praesumit offerre, & in ordine suscepto ministrare: quod verum est de crimine depositionem inducente.
- q** **Monachus.** Monachus an possit licite officia populis celebrare, & poenitentiam dare, & baptizare. Decimae de consensu Episcopi sacerdotibus dari debent. c. revertimini.
- 2** Monachi an possint in suis capellis Presbyteros instituere.
- 3** Monachorum & ecclesiarum iura an per praescriptionem tolli possint.
- 4** Monachi an possint praescribere contra Ecclesias & praelatos seculares.
- 5** Monachi & praelati res ecclesiae sua auctoritate repellere non valent.

- 6 Monachi, Episcopi, & alii praelati si sua auctoritate usurpant quae ad se pertinere putant, an cadant à causa.
- 7 Monachi & Abbates an possint retinere ecclesias, decimas, & iura patronatus de manibus laicorum sibi concessa sine Episcopi consensu. Et ibi habetur quod Episcopus habet dispositionem omnium ecclesiarum, quae in sua diocesi constitutae sunt. c. omnes basilicæ. Et etiam ibi plenè de iure patronatus. c. quicumque. c. filiis. c. decernimus.
- 1 **Occidit.** Occidit seipsum spiritualiter, qui à voto resilit.
- 2 Occidit quodammodo temporaliter seipsum, qui suum resignat beneficium, sed si in infirmitate resignavit, an sit ei restituendum postquam convaluerit. Et ibi habetur, quod ante probationem triennii nullus in monasterio debet suscipi.
- 3 Occidit animam suam Monachus ad propria rediens, postquam se & sua monasterio tradidit.
- 4 Occidens vel percutiens clericos diabolo suadente est excommunicatus ipso iure. c. si quis suadente diabolo, & ibi habetur, quod ecclesiae concessa non sunt revocanda: & qui talia aufert, sacrilegium committit: & ecclesiae immunitas non est violanda.
- 3 **Abbates.** Abbates aut Monachos factos Episcopos jus obligat ad relinquendum quod ante habuerunt monasterio: quod post, ecclesiae propriae. c. statutum.
- 2 Abbates sunt à propriis fratribus eligendi, & non ab Episcopis. Abbates expellere non est permillum Monachis: neque commatres facere. Abbates & Monachos possunt Episcopi visitare, & condiciones exigere tempore dedicationis constitutas. Abbates & Monachi cum sanctimonialibus habitare non debent, quia sexuum commistio est periculosa. c. diffinimus.
- 1 **Claustra.** Claustra sive religionem intrare volentibus clericis non est à suo Episcopo denegandus ingressus.
- 2 Claustum ingredi clericis permittitur etiam Episcopo invito.
- 3 Claustum unum petere altero derelicto an sit permillum Monachis regularibus canonicis, sine permissione Abbatis.
- 1 **Volentes.** Volentes & spontaneos monasterium intrantes pueros, an cogant iura religionis propositum tenere. Voluntarie puellae virginitatis propositum suscipientes, nuptias eligere non possunt.
- 2 Voluntate patris spreta, si filius religionem ingreditur, an à patre revocari possit.
- 3 Voluntarie habitum religionis suscipientes, illum deferere non possunt: sed qui coactus ingreditur, nullo modo obligatur.
- 4 Volentes religiosi ad arctius monasterium transire, non sunt impediendi.
- x **Commendat.** Commendatam unam Ecclesiam potest habere clericus in altera intitulatus. Commendandi sunt clerici, qui in una & non in pluribus Ecclesiis volunt conscribi. Et ibi habetur, quod duobus Episcopatibus potest quandoque quis praefici. c. relatio.
- 2 Commendandi non sunt clerici, qui sine literis dimissoriis de una Ecclesia transeunt ad alteram. Matrimonium spirituale contrahitur inter curatum & Ecclesiam suam, quae non debet esse scortum. c. ficut.
- 3 Commendatio nulla, sed potius vituperium est clericis, quae secularium negotiorum procuratores esse volunt.
- 4 Commendandi sunt clerici, qui vestibus sibi congruentibus utuntur, unguenta & fulgida vestimenta fugientes.
- 5 Commendare non debemus clericum, qui à suo Episcopo depositus, Imperatorem aut iudicem secularem adit.
- y **Jurans.** Jurans verum non peccat: sed secus si pejerat, & per creaturas jurare non licet.
- 2 Jurans falsum quod putat verum, an sit perjurus. Quot comites habeat juramentum: & quot sunt genera mendacii.
- 3 Perjurum praelatum & criminofum ante sententiam diffinitivam derelinquere non licet.
- 4 Iuramenta illicita an sint servanda.
- 5 Pejere & contra juramentum suum venire qui cogit aliquid, licet perjurus non sit, tamen mortaliter peccat. In qua etate quis cogatur jurare. Et ibi ponitur forma juramenti fidelitatis. c. de forma.
- 2 **Pugnas.** Pugnas committere seu militare, an sit peccatum.
- 1 Pugna sive bellum quod dicatur justum.
- 3 Pugna an debeat committi pro repellenda sociorum injuria.
- 4 Pugna non semper est exercenda contra malos. Mali enim sunt quandoque à bonis tolerandi, & non abijcendi. Quaedam tamen mala sunt repellenda & punienda, quaedam toleranda. Mali sunt medicinali severitate ad bonum cogendi, ut Nabuchod. Et haeretici etiam inviti sunt ad salutem trahendi. Pugnis & bellis sunt coercendi Ecclesiasticae religionis inimici.
- 5 Pugnas seu bella qui Deo auctore gesserunt, praecpta non occidendi minimè transgressi sunt. Et ibi an mali sint occidendi. Habens gladii potestatem potest occidere, si hoc faciat amore justitiae.
- 6 Pugna & coactio est exercenda in malos, ut teneant bonum jam susceptum. Non autem sunt ipsi mali ad bonum non susceptum cogendi.
- 7 Pugna si justa sit, possunt haeretici & omnes hostes licite suis rebus spoliari.
- 8 Pugna seu bellum an possit per clericos committi: & an possint clerici arma sumere. Qui sacramenta Dei tractant, iudicium sanguinis agitare non debent.
- 1 **Haeresis.** Haeresis quaelibet ab Ecclesia Romana destruitur. Haeticus an possit

possit alium excommunicare, privare, vel sententia notare. Excommunicatus alium excommunicare non potest. Hæreticorum consortia, & eorum sacrificia sunt à catholicis fugienda.

2 Hæretici etiam post mortem sunt excommunicandi. Ecclesia viventes & non mortuos an ligare possit vel solvere.

3 Hæreticus si dominus est, aut alio crimine irretitus, an possit excommunicatio ferri in familiam suam pro delicto ipsius domini, & in filium pro peccato patris. Excommunicandi sunt, qui corrigi nolunt: & etiam illi qui duas uxores habent: testes falsi homicidæ, & multi alii. Hæreticorum tandem varæ species ponuntur.

b Violatas. Violatas Romanorum Pontificum censuras, à nullo decet esse. Violantes sacros canones in spiritum sanctum blasphemant. Violanda non sunt, sed servanda sanctorum statuta, & eorum regulæ in synodo constitutæ.

2 Violari non debent privilegia Ecclesiarum: nec Archiepiscoporum. Violans civitates & occidens suos præfules Episcopali dignitate privatur. c. ita nos.

c Sortilegus. Sortilegus quis sit: sive qui dicantur sortilegi.

2 Sortilegum esse an sit peccatum: sortibus an sit credendum.

3 Sortes, sive divinationes à quibus exordium sumpserunt.

4 Et de multiplici genere divinationis: & quor modis dæmones futura prænoscent.

5 Sortilegi, vel divinatores an sint excommunicandi, si cessare noluerint. Sortilegia, & magicam artem debent Episcopi eliminare. Sortilegiis, vel maleficiis nullo pacto debent sacerdotes operam dare, aliàs abjiciendi sunt.

6 Sortilegus, vel alius ab Episcopo excommunicatus, an per alium ipso inconsulto possit absolvi. Et an Presbyteri possint reconciliare pœnitentes. Pœnitentia morientibus non est deneganda, etiam à simplici sacerdote.

7 Sortilegis, & aliis morientibus non est pœnitentia imponenda, sed bene innotescenda. In pœnitentiis imponendis multa sunt consideranda. Melius est sacerdotem pœnitentiam imponentem esse nimis misericordem, quàm nimis severum. Sortilegi sunt & excommunicati, qui dies, menses, & annos paganorum ritu observant.

d Sponsis. Sponsis Dei se Deo dedicantibus, & virginitatem voventibus, nuptias contrahere non licet. Sponsalia de præsentibus, sive matrimonia per voventes solenniter contracta non tenent.

2 Sponsa unius, an possit à suo sponso recedere, & alii nubere. Sponsa sine consensu sponsi, & contra religiosam vestem suscipere non potest post copulam carnalem: secus ante. Sponsalia vera an fuerint inter Ioseph & Mariam. Sponsam alterius nullus rapiat, & ibi aliquid de raptu.

e Infidis. Infidis seu infidelibus conjugium contrahere licet: & inter eos dicitur esse matrimonium, licet non sit ratum. Infidelis uxor virum cogens ad malum, licite dimittitur. Infidelium ut Iudæorum convivium, & etiam conjugia sunt à Christianis vitanda.

2 Infidelium unus si convertatur ad fidem altero remanente in infidelitate, an possit ad fidem converteri, alii se copulare.

3 Infidelis qui ante baptismum unam uxorem habuit, & post baptismum aliam, bigamus est censendus, nec potest esse Episcopus. c. acutius ibidem.

f Serviat. Servire adstrictus, ut puta servus si contrahat cum libera, quæ per errorem eum putabat liberum, non est inter eos conjugium, quia error personæ & conditionis impediunt & dirimunt: secus autem est de errore fortunæ & qualitatis.

2 Servum scienter acceptum in maritum non potest mulier dimittere: secus si ignoranter. Servus possunt matrimonia contrahere.

g Infans. Infans proprius si teneatur à patre in sacro baptisate, licet per tale factum suæ uxori compater efficiatur, non propter hoc ab ipsa uxore separabitur, nisi ad servandam continentiam possit induci.

2 Infantes sponsalia contrahere nequeunt, quia in illa ætate consentire non possunt.

3 Infantes sive filii spirituales vel adoptivi an possint naturalibus per matrimonium coniungi.

4 Infantes sive filium aliquem non debet uxor simul cum viro suo in baptisate suscipere: c. si. quia esset ejus commater. Et ibi dicitur, quod non potest quis ducere in uxorem relictam compatris suæ uxoris: nec etiam duas commatres.

5 Infantibus si conceditur nuptias contrahere, ipsorum & quorumcunque aliorum nuptiæ seu matrimonia non debent clam fieri, sed publice, & sic non debent esse clandestina. Tandem instruuntur iudices ad cuncta rimandum.

h Mœcha. Mœcha sive adultera & ab aliquo per adulterium polluta an possit per eum duci in uxorem. Et ibi matrimonia secunda conceditur. c. quod si dormierit.

2 Mœcham sæpe mulierem efficit coactio, & indeo nulla mulier est cogenda nubere, quia in matrimonio animus plena libertate potiri debet & gaudere. Non licet viro uxorem deserere, ut fecit Lotharius.

3 Mœchiæ notam an dicantur incurere filii & filia qui post sponsonem parentum cum aliis contrahunt, hoc est, an filii & filia post promissionem & sponsonem parentum suorum possint licetè cum aliis contrahere.

i Coit. Coire solida (ut est meretrix) potest in uxorem duci, si de ejus correctione spes habetur. Coitus sive fornicationis causa potest uxor dimitti.

2 Coitus sive incontinentiæ causa ducta an sit

- conjunx appellanda. Abortum procurantes an ſint homicidæ.
- 3 Coitui ſive copule conjugali apta puella ſi habet patrem ſervum, & avum liberum, in matrimonio contrahendo ſequatur de honeſtate arbitrium avi, & non patris, qui liberum non habet arbitrium, cum ſit ſervus.
- 4 Coitu ancillari & illicito non licet prolem quæ- rere: vivente enim uxore ex quacunq; cauſa ne- que ex ancilla neq; ex alia licet prolem procrea- re. Mæchiæ nomine omnis illicitus concubitus intelligitur. c. meretrices.
- 5 Coire coacta & per violentiam accepta an per- dat pudicitiam & virginitatem. Carnis virgini- tas non ſervatur, ſi mens corrumpitur. Viro u- xorem extra fornicationis cauſam derelinque- re non licet.
- 6 Coiens vir cum alia & ſic adulter, uxorem adul- teram dimittere non poteſt.
- 7 Coitus ſeu fornicationis cauſa dimittens uxorem, ea vivente aliam ducere non poteſt. Coi- tus contra naturam & cum perſonis conjunctis eſt graviffimum peccatum.
- 8 Coitum ſive incontinentiam incurere non de- bet aliquis, ut aliqua ad fidem convertatur. Et ſic non licet ducere uxore infidelem ſub ea con- ditione, ut convertatur & fidelis efficiatur.
- ¶ **Mente.** **1** *Mente ſeu voluntate mulier cupit ut fiat mater, & habeat liberos, ta- men ejus vir eſt frigidus & maleficiatus, an pro- pter hoc ſit ab eo ſeparanda.*
- 2 *Mens & voluntas eſt mulieri poſt mortem viri cum illo contrahere, cum quo prius fornicata fuit, an poſſit. Viro uxorem dimittere propria auctoritate & ſine judicio eccleſiæ non licet, ne- que eam occidere. c. admonere.*
- 3 *Mentis ſeu cordis ſola contritione abſque oris confeſſione an poſſint peccata deleri, & utrum poſſimus Deo ſatiſfacere. Illam quaſtionem prolixè tractat Gratianus, ejus occasione inter- ſerens tractatum de pœnitentia ſeptem diſtin- ctiones continentem.*
- 4 *Mentis ſcrupulo ceſſante, an poſſit maritus tem- pore orationis & pœnitentiæ uxori debitum reddere. Et ibi habetur, quòd tempore quadra- geſimali nuptias celebrare non licet.*
- 5 *Mens & voluntas eſt viro incontinentiam vovere. Non poteſt hoc facere ſine conſenſu uxoris ta- cito vel expreſſo, niſi ſit ſponſa nondum cog- nita. Mulieri viro debet ſubefſe, cum vir ſit caput mulieris. c. hæc imago.*
- ¶ **Dubitans.** **1** *Dubitans uxor de morte ma- riti, & credens illum eſſe mor-*
- tuum, ſi contrahat cum alio, an dicatur rea ad- ulterii.
- 2 *Dubitans mulier de morte mariti ſi cum alio contraxit, & poſtea maritus ejus rediit, an ſit cogenda ad eum redire, & primum dimittere.*
- m** **Gradibus.** **1** *Gradibus conſanguinitatis nobis contingentes mulieres non poſſumus ducere in uxores. Quare conſtitu- tum fuit ne conſanguineæ ducantur.*
- 2 *Gradu conſanguinitatis uxori contingentem non licet uxorem ducere.*
- 3 *Gradus conſanguinitatis & affinitatis ſecundum decreta uſque ad ſeptimam generationem ha- bent prohibitionem: hoc eſt, quòd ratione con- ſanguinitatis & affinitatis prohibitum eſt ma- trimonium uſq; ad ſeptimum gradum.*
- 4 *Gradus vi. conſanguinitatis quare prohibitus eſt ſecundum canones.*
- 5 *Gradus conſanguinitatis quomodo computan- di ſunt.*
- 6 *Gradibus prohibitis conjuncti ad quorum ac- cuſationem vel teſtificationem ſunt ſeparandi. Et ibi de juramento appellacionis & reconcilia- tionis. Et de juramento eorum qui conſangu- nitem probant. c. de parentela.*
- 7 *Gradu prohibito conjuncti ſi ad invicem carna- liter commiſceantur, filii ex tali inceſtuoſo coi- tu procreati non ſunt filii appellandi.*
- 8 *Gradus conſanguinitatis & affinitatis quis dica- tur eſſe diſpenſabilis, id eſt, quo gradu poſſit di- ſpenſari cum conſanguineis & affinibus.*
- 9 *Gradu prohibito conjuncti (licet forte ſententia pro matrimonio fuerit lata) poſſunt ſeparari. Sententia enim pro matrimonio vel contra ipſum lata poteſt retractari veritate comperta, quia talis ſententia nullo curſu temporis tranſit in rem judicatam. Et ibi dicitur ſententiam etiam Romani Pontificis in melius poſſe mutari, c. ſententiam.*
- 10 *Gradus affinitatis (ſive ipſa affinitas) in ſuper- ſtite non deletur. Item ſoboles exſecundis ſufce- pra nuptiis conſanguineis prioris viri copulari non debet ſecundum decreta. ſed hoc corrigi- tur per c. non debet. de conſang. & affin.*
- ¶ **Rapiente.** **1** *Rapiente virginem per vim ab aliquo raptus committi dicitur.*
- 2 *Rapiens violenter puellam poteſt illam peracta pœnitentia in uxorem ducere. Et ſic rapta raptori jure canonico nubere poteſt. c. deniq; & melius extra de rap. c. cū cauſa cum ſimilibus,*

